

STROOM AFWAARTS

EEN ZOMERSE BEWEGING

NAAR ZEE

VOORWOORD

Juli en augustus tweeduizendzeventien. Twee maanden lang diende brugwachtershuisje Anthonie, gelegen langs de Zuid Willemsvaart in 's-Hertogenbosch, als vertrekpunt richting de bergen én de zee. De Bossche kunstenaar en vormgever Patrick Lijdsman, op dat moment vijftig jaar woonachtig in Brabant, zette met Stroomafwaarts een stip op zijn tijdlijn.

Met Stroomafwaarts wilde Lijdsman zijn band met de zee waaraan hij geboren is nog verder versterken. Hij deed dit door, buiten eigen werk en performances, mensen te nodigen hun reis met én langs het water te delen. Zo werd brugwachtershuisje Anthonie, nauwelijks groter dan een tweepersoonsbed, een tijdelijk verblijf voor kunstenaars. Én een baken voor bezoekers en passanten op hun reis langs water. Tussen de bergen en de zee.

Dit boekje doet verslag van de activiteiten die er gedurende Stroomafwaarts in en om brugwachtershuisje Anthonie plaatsvonden.

JOSÉ OP TEN BERG

‘Met de Ortelius ben ik in mei 2017 vanuit Vlissingen, via het vulkanisch eiland Jan Mayen, naar Spitsbergen gevaren. Twaalf dagen duurde die reis, ongeveer 250 uur varen. Voortdurend kijken naar de zee, de lucht, het ijs en het landschap. Vrijwel direct na de reis was ik vijf dagen *artist in residence* in het brugwachtershuisje Anthonie tijdens het project Stroomafwaarts.

Dit in compleet contrast met de ervaring op zee richting Spitsbergen:

een plek midden in de stad, veel lawaai en drukte, het verkeer dendert de hele dag over de brug. Met als enige overeenkomst het uitzicht over het water.

Vijf dagen heb ik er geschilderd, de in mijn hoofd verankerde beelden vastgelegd op doek. Met als resultaat eenendertig schilderijen.’

[JAN MAYEN/SPITSBERGEN, DIVERSE FORMATEN, EITEMPERA OP LINNEN, 2017 →](#)

JESSICA KNOOT

Licht, lucht horizon

Buiten donker blauw

Geel wind wolk en water,

De einder, golven terug

Nat gras voeten

Ei pigment hout klaar

← OGNA 2017 / 260 X 410 MM / EITEMPERA OP HOUT

WORKSHOP

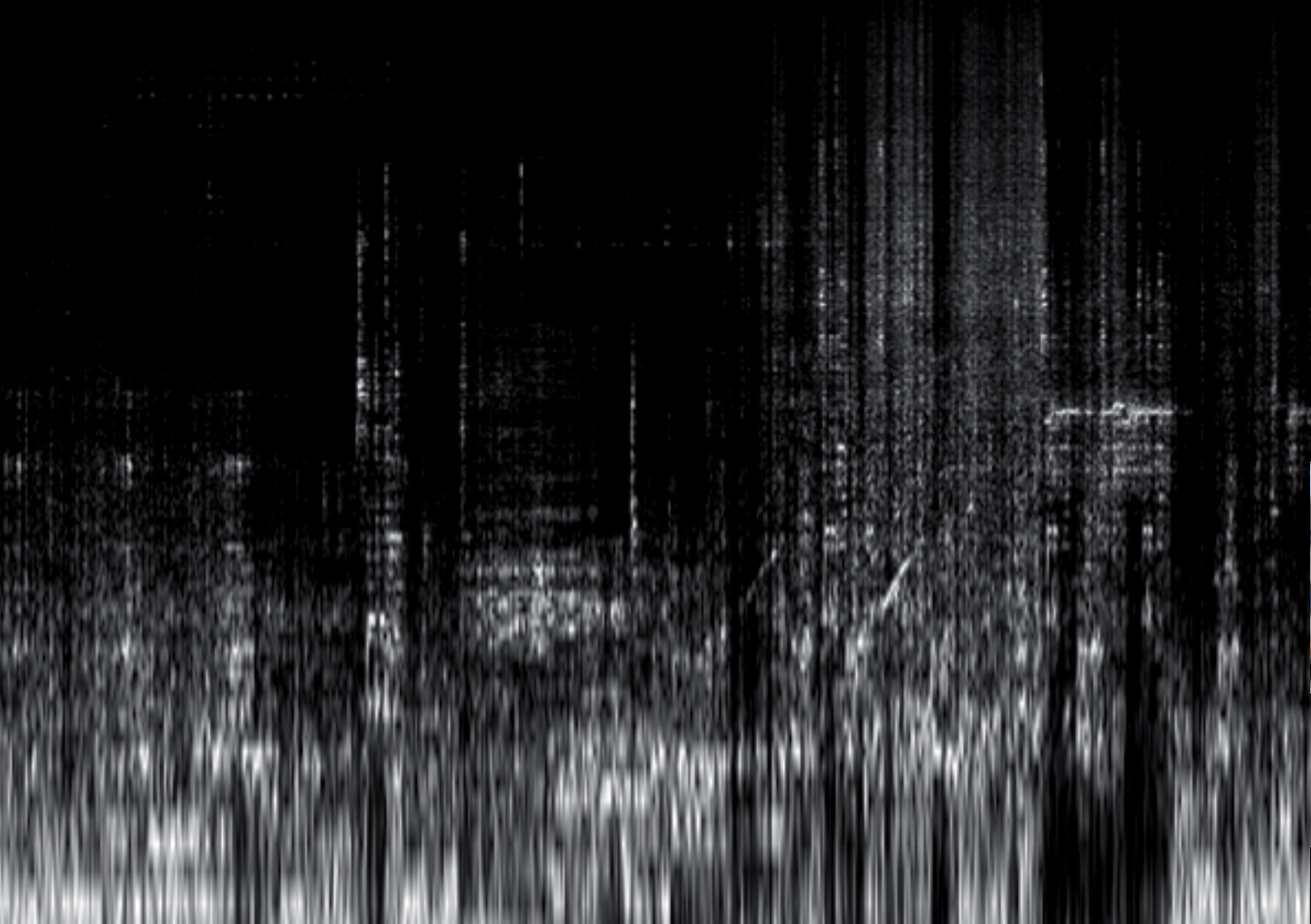
In samenwerking met Divers hebben de Eritrese statushouders Weldetinsac, Yurdano S. Basha, Semhar, Haduish, Afewerki en Nourdin op 28 juli een workshop schilderen gevolgd. Allen zijn als bootvluchteling in Europa aangekomen om het geweld in Eritrea te ontvluchten. Jessica Knoot gaf de workshop.

Na drie uur schilderen is een tweetal schilderijen ontstaan die door het vorm en kleurgebruik een prachtige verrijking voor Stroomafwaarts vormden.

12

[WORKSHOP →](#)

juli
augustus

HANS KULK

Interferentie [soundscape] beschrijft in geluid de rol die de brug speelt als kruispunt.

Een paar momenten per week zet de brug het eindeloos motorisch geraas van de landrotten stil, en geeft het ruimte aan de waterloop en de schippers.

Het verschil in levenstempo stemt weemoedig.

Het rond de brug opgenomen geluidsmateriaal heeft door middel van tempobewerking, superpositie, en montage geresulteerd in deze geluidscompositie.

15

← SONOGRAM

'INTERFERENTIE-3

Interferentie was gedurende de maanden juli en augustus 24 uur per dag te horen aan de buitenzijde van het brugwachtershuisje Anthonie.

17 juli
-
7 augustus

ANDRÉ GEERTSE

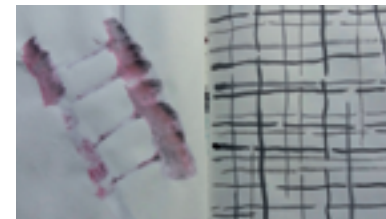
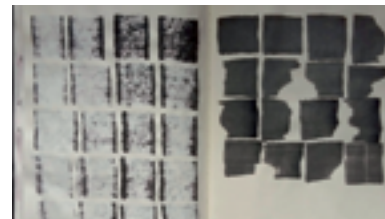
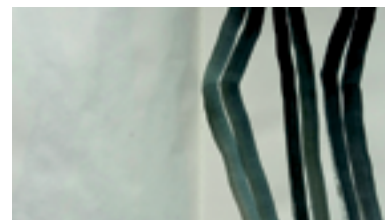
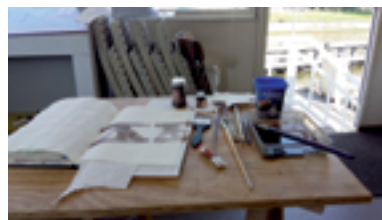
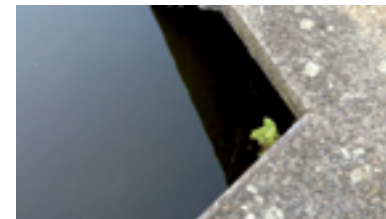
From the bridgekeeper's diary

"Any shape like a circle that you carry today, must be eaten or thrown away"

Geïnspireerd door de bridgekeeper van Sesamstraat en Monty Python heeft André Geertse tijdens zijn verblijf als artist in residence in het brugwachtershuisje Anthonie een journaal bijgehouden met deze titel. In dit werkboek transformeerde de omgeving van de sluis zich tot meditatie over tijd, licht en ruimte.

PAGES FROM THE
BRIDGEKEEPER'S DIARY →

12
augustus

11 + 13 +
18 + 20 juli +
27 augustus

CHIEL VAN BEEK

VAN BEEK DROEG VOOR; MARTIN DRIESSEN: RIVIEREN - HANS EDINGA - CEES NOOTEBOOM - MAARTEN BIESHEUVEL: BROMMER OP ZEE

HET WATER

Ik kan alleen maar wonen aan het water:

Aan 't schemergroen van een besloten gracht

Of in een huis, dat uitzielt op een haven -

Daar hoort mijn ziel haar stem in mist en nacht

Mijn hart gaat open, als ik reis naar 't zuiden,

Bij elke brug, die schalt onder de trein.

Ik zie die kleine stadjes en dan weet ik:

Aan zo'n rivier zou ik gelukkig zijn.

Als kind logeerd' ik op een friese state

Vlak aan de oever van een loodgrauw meer.

In 't veilig donker van de warme bedstee

Hoord'ik de ketting schrapen van het veer

Hoog op het duin zie ik mijn droomhuis liggen,

Een steile houten trap voert naar benee.

Naakt ren ik in de zomer elke morgen

Over het strand en geef mij aan de zee.

O grijze majesteit, o oceanen,

Ik heb u nooit aanschouwd, maar toch bemind.

Moog' ik mijn einde vinden in uw waatren -

O dood, ontmoet mij tussen golf en wind!

Voordat mijn ziel over het laatste water

- Roerloze passagier in charons boot -

Zichzelf haar schoon geheim zal openbaren

Als water zo weldadig is de dood.

HANS EDINGA

12
augustus

MALOU VAN DOORMAAL

Een reis naar zee is een project door iwbdjdyatmvezdmnekwawvb.

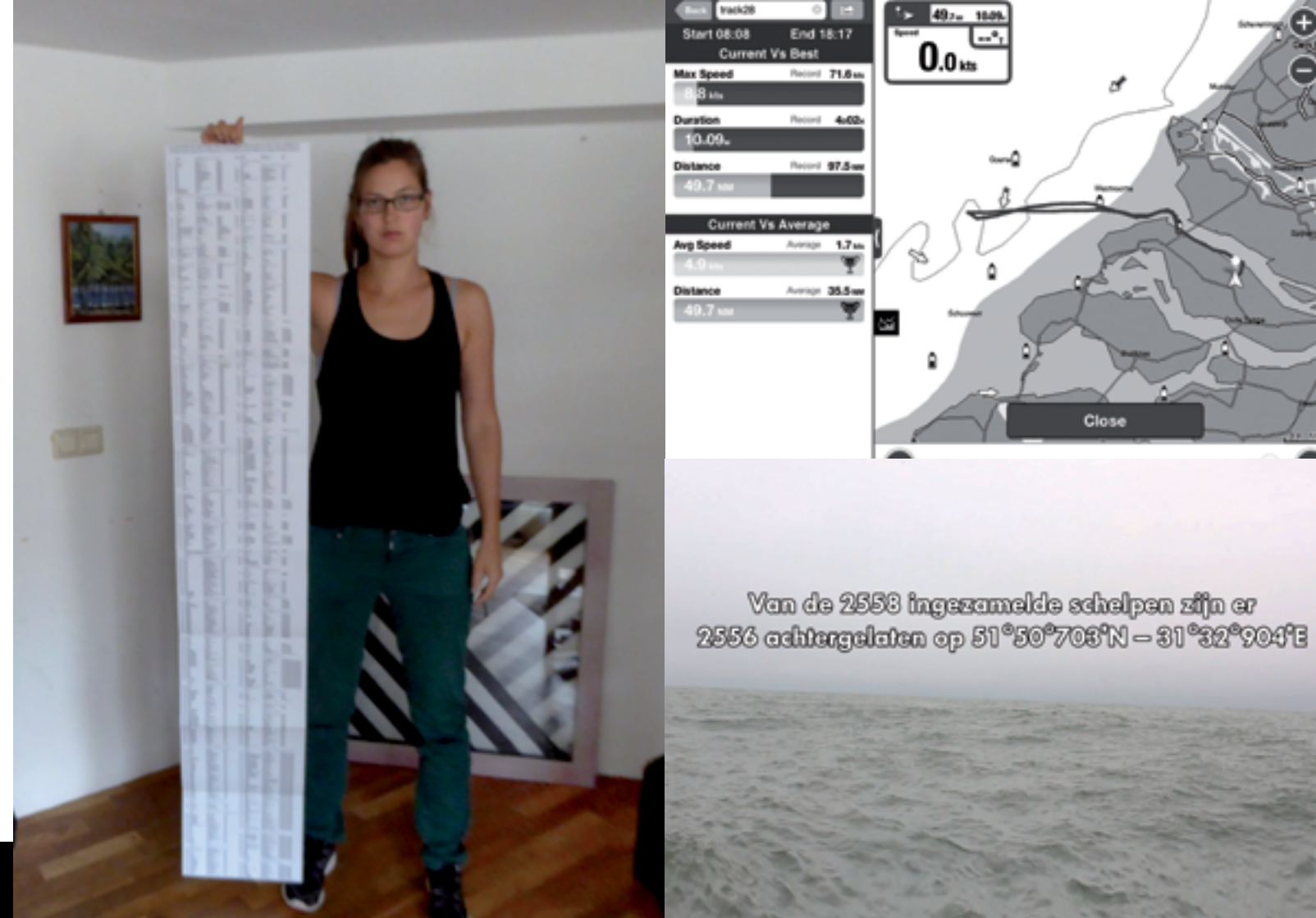
In juni 2015 werd een oproep gedaan om schelpen die mensen thuis hadden liggen in te leveren bij diverse inzamelingsplekken in Den Bosch. In totaal hebben 37 mensen 2558 schelpen ingeleverd.

Deze zijn stuk voor stuk gedetermineerd en vastgelegd in een publicatie. In juni 2016 werden deze schelpen naar de zee gebracht.

Hoe romantisch dit ook mag klinken, de onderneming bleek nogal knullig te verlopen.

Hier is uiteindelijk een korte film over gemaakt.

[INVENTARISATIE / OVERZICHT ZEEREIS / STILL UIT DE KORTE FILM →](#)

FLOOR SNELS STAN GONERA

Wà ter gebeurt, een radiostation dat gevestigd is in het brugwachtershuisje Anthonie, maakte zijn debuut door in het diepe te duiken. Onder leiding van Floor Snels en Stan Gonera werd een radioprogramma gemaakt en werden er verschillende gasten uitgenodigd om in gesprek te gaan over het omliggende water. Een schipper in opleiding samen met een afgestudeerde student civiele techniek. Een biologiestudent onder begeleiding van een muzikant, vele gasten kwamen voorbij. Het twee uur durende praatprogramma leverde op een luchtige manier meer verdieping over wat zich allemaal afspeelt in en rondom het water.

Blijf ons volgen en luister het allemaal terug op YouTube. Zoek: *Wà ter gebeurt*.

← [RADIOSTATION WÀ TER GEBEURT](#)

LAI CHENG

Op een dag gaan je ouders op vakantie en je laat je dochter achter met je vissen:

Een dag waarbij de vissen eigenlijk al soort van vergeten zijn. Ik had de taak om op ze te passen. Je denkt makkelijk, maar als het niet jouw vissen zijn dan vergeet je ze. Ik strooi net als mijn vader wat voer in de bak. Vissen happen. Mijn taak is voldaan. In mijn observaties zie ik een opvallend dikke vis met een dikke bult aan zijn rechterzij. Vissen zien er onzijdig uit. Dus ik begreep nog niet dat zij zwanger zou zijn. Totdat ik op een dag terugkwam. Waarbij ik deze trieste dag voor mijzelf wilde hebben maar die vissen konden het niet laten. Ze durfden, op deze dag, dood te gaan. Staren dat ik deed. Laat ik het zitten of kom ik in actie? Een zwart witte oranje vis en een waarvan ik de kleuren niet meer heb onthouden. Beide dood.

Julia en Romeo actie in mijn vaders vissenbak. Ik schepte ze eruit met een netje. Geïnspecteerd en dan besloten door de wc te spoelen. Waar is mijn moraal gebleven, dacht ik. Dus wilde ik internet inschakelen om te kijken wat internet doet met dode vissen. Zou het internet een moraal hebben?

[LIVING SCULPTURES →](#)

PATRICK LIJDSMAN

Aanzwellende luchten, weerlicht bezwangerde de zee. Weergoden knalden om ons heen,
de regen sloeg nu nog harder in het natte zand. Het werd niet meer licht.

Zwalkend door duistere duinen, vlagen van natte takken, donkerte en diepe plassen.

Geuren van nachtelijk duinstruweel. Door de stad, langs mijn ouderlijk huis, in vage contouren tegen
een oranje stadslucht, spiegelen plaveisel.

We verdwenen weer, jij achter de blauwe regen bij jouw huis, ik over slingerende asfaltwegen en
langs wegversperringen naar het mijne. Daar was de donder nog niet aangekomen. Die wekte mij
tegen het ochtendgloren. Wolken droegen de zee mee en wierpen zoete druppels in mijn tuin.

← [VRUCHTWATER / HET WATER KOMT](#)

juli
augustus

MARGOT ROOD

London, Greenwich Mean Tide

Brak water stroomt met volle kracht de stad binnen en doet verstilde rottingsprocessen herleven.

De Thames lokt mensen naar haar overgestroomde oevers. Ze draagt ontelbare gesprekken en neemt geschreven wensen mee in dichtgelijmde glazen flesjes. Een oude treurwilg laat haar haren

hangen, gewichtloos in de glinstering. Zoet en zout kolken in een dans om elkaar

heen. Verhalen stromen ongehinderd terug naar de zee voorbij de sirenes en bombardementen van de stad. Even is het stil, uitgeput, opgedroogd. Woonboten

kraken langzaam in scheefstand, wankelend in de vette modder, en openbaren hun kale romp. De naakte wortels van de bomen aan de oever ontmantelen hun

leeftijd en de sprookjes van onderwater verklappen hun ware aard.

Tree voor tree verzuipt de glibberige trap in een nieuw getij.

[LONDON, GREENWICH MEAN TIDE →](#)

*"I thought
you weren't
going to think
about the sea today"*

ERNEST HEMINGWAY: ISLANDS IN THE STREAM.

juli
augustus

MARCUS PETERS

De geboorte van een astronaut

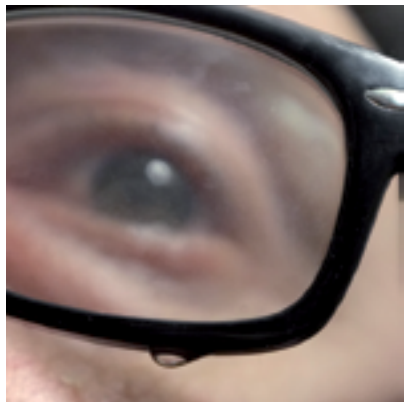
'Alle kracht is uit mijn lijf weggevloeid. Verschrikt en overgeleverd aan gewichtloosheid
dwaal ik door een raadselachtig universum.'

36

Vier kleinodiën uit de serie **UNIVERSUM MMN**;

een verslag van een ontdekkingsreis in een ongekende werkelijkheid.

[UNIVERSUM MMN →](#)

37

BOSSCHE BRUGWACHTERHUISJES

Brugwachtershuisjes staan symbool voor een bekend ritueel;

“Maar wie begeleidt de overgang van de huisjes zelf, nu ze zo goed als leeg staan?”

Dit vroeg ik me af. Hoog tijd voor een bouwritueel.

Vanaf december 2016 kregen creatieve en betrokken stadsbewoners de brugwachtershuisjes tijdelijk toevertrouwd. Bekende en onbekende talenten uit de stad zetten de huisjes steeds weer in een ander daglicht met een eigen sfeer en een eigen verhaal. De waarde van de huisjes werd ontdekt. Zo genoten we van alleen al in 2017 honderd verschillende “brugwachters”. Vele mensen bezochten hierdoor de huisjes. Sommige ontmoetingen leidde weer tot nieuwe ideeën, die mogelijk gemaakt werden in de Bossche brugwachtershuisjes.

Zo gaf Patrick Lijdsman met Stroomafwaarts in de zomer van 2017 het brugwachtershuisje aan de Anthoniebrug een nieuwe collectieve betekenis met als thema de stroom van het water tussen bergen en de zee. Zo ontstond met dertien zelfgekozen kunstenaars een verhaal op deze plek.

Wij waren verrast door de talenten van de creatieve brugwachters die er kleur aan gaven.

Maar ook door het verborgen talent van dit brugwachtershuisje: als radiostation, atelier, voorleesplek, podium, galerie, bioscoop, soundspot, artist in residence, kunstwerk en performanceplek.

Wij blijven deze stroom volgen. Dankzij de gastcurators krijgen ook in 2018 weer honderd nieuwe brugwachters de ruimte om de staat van tussentijd van de huisjes in te kleuren. En creëren wij daarmee gezamenlijk drie nieuwe verrassende ontmoetingsplekken in onze stad.

NAAR DE BERGEN

naar zee / passerende kreeft / vissers in rubberboten / de klok van arnemuiden / 2556 schelpen
scheepstoeter / stromende bergrivieren / greenwich mean tide / pont varik / de blauwe planeet
gewonde schipper / artist in residence / performances / 51°41'17.5"N - 5°19'01.0"E
jan mayen / verraderlijk water / golven terug / astronauten / water koken / nachtelijke slideshows
pleziervaart / fiets klem onder brug / slechts het water kon ons zo schaamteloos omhelzen
ortelius / eitempera / blauwalg / buren / radiostation wà ter gebeurt / blauw haar / regen
schutskolk / pure smaak uit de zee / de blauwe planeet / vruchtwater / uit de vaart / 1 sea 503
spitsbergen / oliepak / bleu frais 704 / met dank aan de gemeente 's-hertogenbosch / andré geertse
rob dekkers / lai cheng / malou van doormaal / floor snels / hans kulk / josé op ten berg / stichting
bosschebrugwachtershuisjes / jessica knoot / chiel van beek / patrick lijdsman / marcus peters
margot rood / weldetinsac / yurdano s. basha / semhar / haduish / stan gonera / afewerki / nourdin
liesbeth van drunen / hans edinga / marjolein tops / imke van dillen / stichting divers
gerard monté / lennaert kossen / de brugwachters / peer reede fotografie / @2017 / naar de bergen